

VÄRLDS HORISONT.

SVENSKA FN-FÖRBUNDET | EN BÄTTRE VÄRLD | NUMMER 4 2021

EN
BÄTTRE
VÄRLD

FN-förbundet
UNA SWEDEN

*MR-priset till
Simon Häggström*
SIDAN 9

*Rapport från
klimatmötet
i Glasgow*
SIDAN 18

TEMA
**FLICKORS
RÄTTIGHETER**

Foto: Pixabay

240 miljoner barn lever med funktionshinder.

VART TIONDE BARN LEVER MED FUNKTIONSHINDER

Närmare 240 miljoner barn på jorden, eller ett av tio, lever med funktionshinder och får sämre skydd, utbildning och hälsa än andra barn. Det visar en rapport som FN:s barnfond Unicef släppte i november. Dock är det stora skillnader i deras upplevelser beroende på typ av funktionshinder, var barnet är fött och vilket stöd det får.

Rätten till utbildning är ett av flera nyckelområden som rapporten djupdyker i. Den visar att barn med funktionshinder har 42 procent mindre chans att lära sig grundläggande läsning och räkning. Sannolikheten att aldrig få gå i skola är 49 procent högre för dessa barn.

Risken att utsättas för allvarlig kroppsbestraffning är 32 procent större och risken att hämmas i sin fysiska utveckling är 34 procent större. Risken att utsättas för diskriminering är vidare 41 procent större för dessa barn och de löper 51 procent större risk att känna sig olyckliga på daglig basis.

Unicef understryker betydelsen av att uppmärksamma barn med funktionshinder och uppmanar regeringar att säkerställa att dessa barn ges samma möjligheter som andra. ”Vi har under lång tid inte haft tillförlitlig statistik när det gäller barn med funktionshinder. När vi inte räknar, beaktar och för dialog med dessa barn tar vi ifrån dem chansen att nå sin fulla potential”, säger Unicef-chefen Henrietta Fore.

ÖKAD HUNGER I SYRIEN

Fler människor än någonsin under det drygt tio år långa kriget i Syrien saknar tillräckligt med mat. Det var budskapet från chefen för FN:s livsmedelsprogram

WFP, David Beasley, efter ett besök i landet i november.

Strider, klimatförändringar, pandemin samt stigande priser på mat och bränsle har gjort att 12,4 miljoner människor – nästan 60 procent av befolkningen – inte vet varifrån de ska få nästa måltid. ”Mammor beskriver hur de måste välja mellan att ge sina barn mat eller låta dem frysa. De har inte råd med både mat och bränsle”, säger Beasley.

Matpriserna i landet var skyhöga i september samtidigt som produktionen av vete och korn drabbats då rekordlite regn har fallit och vattennivåerna i floden Eufrat är mycket låga. Ekonomisk kris i angränsande Libanon, sjunkande värde på det syriska pundet och effekter av pandemin bidrar till den ekonomiska nedgången i landet.

7 000 DOG ELLER SKADADES AV MINOR

Ovanligt många människor dog eller skadades i minolyckor förra året enligt Landmine monitor 2021, den årliga folkrörelsegranskningen av minläget i världen. Över 7 000 människor dog eller skadades av dessa vapen i 54 länder och områden, en uppgång med 20 procent jämfört med året innan. Åtta av tio offer var civila och värst drabbade var Syrien och Afghanistan.

Den enda stat vars militär bekräftats lägga ut personminor var Myanmar (Burma). Obekräftad sporadisk användning förekom i bland annat Egypten, Filippinerna, Kamerun, Niger, Thailand, Tunisien och Venezuela. Starka indikationer finns dessutom på att minor användes i konflikten i Nagorno-Karabach med omgivande distrikt.

Rapporten identifierar tolv stater som, liksom året innan, är producenter av minor: Indien, Iran, Kina, Kuba, Myanmar (Burma), Nordkorea, Pakistan, Ryssland, Singapore, Sydkorea, USA och Vietnam.

FLER FLYKTINGAR I VÄRLDEN

Våld, bristande säkerhet och effekter av klimatförändringarna har gjort att antalet flyktingar i världen under första halvåret 2021 steg till över 84 miljoner, rapporterar FN:s flyktingorgan UNHCR. Merparten av dem, närmare 51 miljoner, var internflyktingar i sina egna länder, de flesta på grund av uppblossande våld och konflikter i olika afrikanska länder.

I Demokratiska republiken Kongo tvingades 1,3 miljoner människor på flykt inom landet medan siffran för Etiopien var 1,2 miljoner. Andra länder med många internflyktingar var Myanmar och Afghanistan.

Samtidigt ökade även antalet flyktingar som lämnade sina länder under första halvåret 2021. De flesta kom från Centralafrikanska republiken, Sydsudan, Syrien, Afghanistan och Nigeria.

FN:s högkommissarie för flyktingar, Filippo Grandi, sa i en kommentar att fattigdom, matosäkerhet, pandemin och klimatkrisen tillsammans gjort den humanitära situationen för flyktingar än värre. Samtidigt fortsätter länder med små resurser att bära den största bördan när det gäller att skydda och ta hand om dem, konstaterade Grandi.

AVTAL FÖR COVIDMEDICIN HJÄLPER FATTIGA

En överenskommelse mellan läkemedelsföretaget Pfizer och en global FN-stödd folkhälsomekanism, MPP (Medicines Patent Pool), öppnar för produktion och distribution av Pfizers orala antivirala läkemedel för covid-19 till låg- och vissa medelinkomstländer, förutsatt att det godkänns av relevanta myndigheter. Avtalet innebär att Pfizer avstår helt från royalties på försäljning i låginkomstländer. När det gäller övriga länder som omfattas av avtalet avstår Pfizer från royalties så länge som covid-19 fortfarande klassificeras som ett hälsohot av global signifikans av WHO. De 95 länder som omfattas av avtalet rymmer 53 procent av världens befolkning.

Enligt preliminära studier minskar risken för covid-19-relaterad sjukhusinläggning eller död med 89 procent för de som får behandlingen.

– Det är ett viktigt första steg för att säkerställa att de senaste verktygen i kampen mot covid-19 blir tillgängliga i låg- och medelinkomstländer samtidigt som i de rikaste länderna, säger Hervé Verhoosel, talesperson för Unitaïd, ett partnerskap under världshälsoorganisationen WHO.

Foto: Pixabay

Ett viktigt avtal om covidmedicin har slutits.

TIO ÅR MED KAMP FÖR FLICKOR

VÄLKOMMEN TILL VIKTIG LÄSNING

Vi gör skillnad. Vi skapar en bättre värld genom att varje dag arbeta för fred, hållbar utveckling och mänskliga rättigheter. Som medlem och bidragsgivare skapar du hopp och räddar liv. Nu och i framtiden.

Världshorisont
Svenska FN-förbundet
Box 15115, 104 65 Stockholm
Tel: 08 – 462 25 40
E-post: varldshorisont@fn.se
Webb: www.fn.se/varldshorisont
Twitter: @varldshorisont

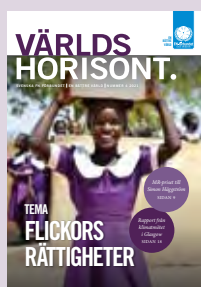
Ansvarig utgivare och redaktör:
AnnaLena Karlsson Andrews
Redaktionsråd: Pekka Johansson, Malin Åberg Aas och Karolina Grundin
Praktikanter: Lisa Lievonen och Isa Almäng
Layout: Pär Lundqvist, Adapt Media
Tryck: Ljungbergs Tryckeri, Klippan
Annonser: varldshorisont@fn.se
Artikelförfattarna svarar själva för innehållet i respektive artikel. För frilansmaterial ingår publicering både i tidningen och på FN-förbundets webbplats.

Världshorisont utges av Svenska FN-förbundet. ISSN 0042-2134
Prenumerationspris: 250 kr (helår, 4 nr)
PlusGiro: 50990-1

Världshorisont trycks på miljömärkt papper

#4

Omslagsbild: En flicka i Mayo Savanas i norra Kamerun bär en dunk vatten vid sin skola.
Foto: ©UNICEF/Dejongh

För tio år sedan, 2011, hände det grejer, både i FN och i Svenska FN-förbundet. En ny enhet för flickors och kvinnors rättigheter – UN Women – bildades och lanserades i New York. Samtidigt drog FN-förbundet igång kampanjen Flicka med insamling till förmån för flickors rättigheter. Och i december 2011 instiftades internationella flickdagen genom ett beslut i FN:s generalförsamling.

Världshorisont hängde så klart på och passade på att lyfta frågan om flickors rättigheter i ett temanummer. På tidningens omslag hade vi en bild av 11 år gamla Ghulam som sitter i finkläder bredvid Faiz, 40, med gräsprängt skägg och turban. Afghanska Ghulam vill bli lärare men har tvingats avbryta sin skolgång för att gifta sig med Faiz. ”Kanske är Faiz Afghanistans vänligaste man”, funderar jag i min spalt på denna plats, men konstaterar sedan att Ghulam i så fall ändå är en förlorare då hon med giftermålet blivit av med sin skolgång, ”den biljett till ett bättre liv som är så svår att nå för miljontals fattiga flickor”.

Nu har det gått tio år men ett öde liknande Ghulams drabbar fortfarande dagligen tusentals flickor runt om i världen. Lägg till könsstypning, arbete i hemmet, sexuellt utnyttjande, tidiga graviditeter och trafficking så har vi i grova drag en bild av de rättighetskränkningar som drabbar världens flickor hårt och specifikt.

Tyvärr har den ökade fattigdom och politiska oro som följt i coronapandemins spår förvärrat problemen och gjort att flickors utsatthet vuxit ytterligare. Det är en dyster

bild men det finns ljusglimtar. Insikten om de stora ekonomiska och samhällsliga fördelar som kommer av att satsa på flickors utbildning när allt fler beslutsfattare samtidigt som världens flickor blir alltmer medvetna om sina rättigheter. Och FN fortsätter sitt outtröttliga arbete för att trycka tillbaka skadliga sedvänjor, få flickor till skolan och stärka deras röst och egenmakt. Läs mer på kommande sidor.

Redaktör AnnaLena Karlsson Andrews
annalena.karlsson.andrews@fn.se

I DET HÄR NUMRET

- 4 Kriget och den humanitära krisen i Etiopien gör flickor ännu mer utsatta
- 6 Flickors och kvinnors rättigheter viktig fråga för Tanzanias FN-förbund
- 9 Polisen Simon Häggström belönas med FN-förbundets MR-pris 2021
- 10 Rent vatten och sanitet en viktig rättighetsfråga för världens flickor
- 11 Fyrsidigt faktablad om mål 6 – rent vatten och sanitet för alla
- 16 Årets FN-supporter, Årets FN-ungdom och Årets FN-vän utsedda
- 18 Så gick klimatmötet – Sveriges chefsförhandlare Mattias Frumerie berättar
- 21 FN-dagen landet runt: så här firade den lokala svenska FN-rörelsen

Foto: UNICEF/Martina Tadessa

I Afarregionen i norra Etiopien samverkar FN-organ, lokala myndigheter och andra aktörer för att försöka utrota kvinnlig könsstympning och barnåktenskap. ”Jag har själv överlevt stympning men jag är så stolt över att mina två flickor Hawa (5 år) och Kedija (2 år) inte är stympade”, säger mamman på bilden.

FN:s arbete i Etiopien

Humanitär kris drabbar redan utsatta flickor

Pandemin riskerar att utradera många års framgångsrikt arbete mot kvinnlig könsstympning och barnåktenskap. I norra Etiopien, där Svenska FN-förbundets projekt Flicka stöttar FN:s arbete, försvåras dessutom situationen av matbrist, väpnad konflikt och eskalerande sexuellt våld.

– Pandemin har gjort att samhällsfunktioner har kollapsat. Vårt utåtriktade arbete har också blivit svårare att utföra på grund av restriktioner till följd av covid-19. Samtidigt ser vi att både kvinnlig könsstympning och barnåktenskap ökar igen och vår insats behövs mer än någonsin, säger Seada Mohammed, teknisk expert hos FN:s befolkningsfond UNFPA i Afar i nordöstra Etiopien.

Varje år könsstympas 3,9 miljoner flickor världen över, enligt FN:s barnfond Unicef. Könsstympning är inte bundet till en viss kultur eller religion utan är en tradition sprungen ur okunskap, ojämställdhet och patriarkala strukturer. I vissa områden är den norm och den sociala pressen kan vara stor.

Etiopien är ett av länderna där dessa skadliga sedvänjor har fortsatt genera-

tion efter generation. UNFPA har arbetat i landet sedan 1973 och har under åren jobbat hårt för att förändra synen på kvinnlig könsstympning och barnåktenskap. Och arbetet har gett resultat. På 1970-talet könsstympades nio av tio flickor i landet. I dag är siffran fem av tio. Även antalet flickor som gifts bort innan sin 18-årsdag har minskat med en tredjedel mellan 2010 och 2020, enligt Unicef. UNFPA fruktar dock att de senaste årens pandemi har tagit utvecklingen flera steg bakåt.

– Traditionen att könsstympa och gifta bort flickor är djupt rotad och nära kopplad till fattigdom och brist på utbildning. I tider av kris och dålig ekonomi blir dessa skadliga traditioner del av en överlevnadsstrategi, berättar Seada Mohammed.

FATTIGDOM OCH OKUNSKAP

I Etiopien ses döttrar ofta som en belastning för familjen, särskilt om familjen är fattig. Familjen har inte råd att låta sin dotter gå i skolan och hon blir bara ännu en mun att mätta. Giftermål kan då ses

som ett sätt att förbättra ekonomin. Det kan även ha hedersrelaterade orsaker då utomäktenskapliga relationer ses som skadliga och skamliga. Äktenskapet innebär i princip alltid att flickan tvingas sluta skolan för att i stället ta hand om hemmet.

På många håll i Etiopien är könsstypning en förutsättning för äktenskap. Det finns fyra traditionella sätt att utföra kvinnlig könsstypning, där flickans eller kvinnans könsdelar i olika omfattning skärs bort och ibland sys ihop. Det finns ingen medicinsk anledning till ingreppen. Alla fyra typer av könsstypning förekommer i Etiopien och den värsta varianten, så kallad infibulation, är vanligt förekommande. Ingreppen orsakar ofta livslångt lidande för den som utsätts och kan även leda till döden, antingen under själva förfarandet eller som en senare konsekvens vid exempelvis graviditet eller infektioner.

PROJEKT FLICKA 10 ÅR

För Svenska FN-förbundet är flickors och kvinnors situation en prioriterad fråga inom arbetet för mänskliga rättigheter. I år kan förbundet se tillbaka på tio år av stöd till UNFPA:s arbete i Afarregionen.

– Etiopien är det land i världen som har högst antal kvinnliga könsstypningar. Dessutom gifts 40 procent av alla flickor bort innan de fyllt 18 år. Där kan vårt stöd göra stor skillnad, säger Pearl Mulkerrins, rådgivare för mänskliga rättigheter på Svenska FN-förbundet.

Kvinnlig könsstypning och barnäktenskap är förbjudet i Etiopien sedan tidigt 2000-tal. Trots det har traditionerna levt kvar. Regeringen erkänner problemen och har som mål att utrota dessa sedvänjor till 2025. Och enligt Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling ska kvinnlig könsstypning vara utrotad i hela världen år 2030. Målen är ambitiösa och frågan är om de kan uppnås. De senaste årens utveckling är oroande. Enligt en ny rapport från Unicef beräknas antalet könsstypade flickor i världen stiga från nuvarande 3,9 miljoner per år till 4,6

miljoner per år 2030.

KOMPLICERAD SITUATION

– Regeringen har lovat att få ett slut på kvinnlig könsstypning och barnäktenskap. Men det är väldigt svårt och situationen är komplicerad. Vi måste jobba förebyggande och samhällets inställning måste förändras, konstaterar Seada Mohammed.

När det kommer till förändring av normer och attityder är det viktigt att jobba långsiktigt med information och kunskapsspridning. Innan pandemin visade UNFPA:s arbete i Etiopien tydligt

resultat. En nyckel till framgången har varit att jobba tillsammans med Unicef och att involvera lokala ledargestalter. UNFPA har även arbetat mycket med diskussionsgrupper för flickor

och kvinnor, men det har också varit viktigt att involvera männen.

– Kvinnor har generellt låg status i samhället, därför måste vi även mobilisera männen. Vi har samtalsgrupper för både kvinnor och män. När kvinnornas utbildning och ekonomi förbättras ökar deras makt och status, de får kunskap som skyddar deras döttrar och inspirerar andra att göra detsamma, säger Seada Mohammad.

INBÖRDESKRIG FÖRSVÅRAR

Utöver de utmaningar som pandemin medfört pågår just nu en våldsamt konflikt mellan regeringsstyrkor och rebellgrupper i norra Etiopien. Oroligheterna som började i regionen Tigray i november 2020 har eskalerat och spridits till fler områden. Intilliggande regionen Afar, dit stödet från projekt Flicka går, är också drabbad. Två miljoner etiopier bedöms ha drivits på flykt.

– Konflikten är oförutsägbar och har påverkat hjälporganisationernas tillgång till landet. Levnadsstandarden för lokalbefolkningen, som försämrats i och med pandemin, har blivit ännu sämre. Och som vanligt i konflikt är det kvinnor och barn som drabbas hårdast. Om de dessutom tvingas på flykt blir de särskilt utsatta, säger Pearl Mulkerrins.

Afar är en av Etiopiens fattigaste regioner. Tillgången till rent vatten

Foto: UNICEF/Martina Tadese

14-åriga Aisha Ousman är äldst av tre flickor och lider av svåra återkommande infektioner som ett resultat av könsstypning. Aishas lidande har fått hennes föräldrar att avstå från att stympa hennes yngre systrar.

och sanitet, sjukvård och utbildning är begränsad sedan tidigare. Konflikten har lett till att den infrastruktur som funnits förstörts och tillgången till sjukvård är minimal. Som om det inte var nog har norra Etiopien drabbats av torka och matbrist och många invånare lider av svält. FN har varnat för en humanitär katastrof där kvinnor och flickor är särskilt drabbade. Sexuellt våld som del av krigsföringen är vanligt förekommande.

UNDERRAPPORTERAT BROTT

– Sexuellt våld vid konflikter är ett av de mest underrapporterade brotten mot mänskliga rättigheter. Det är en strategi som går ut på att kränka och sprida skräck. Om en könsstypad flicka eller kvinna utsätts för sexuellt våld är risken för svåra komplikationer ännu större, berättar Pearl Mulkerrins.

Konflikter har även andra konsekvenser när det kommer till flickors och kvinnors rättigheter. På grund av extrema förhållanden ställs ofta frågor kring sexuell och reproduktiv hälsa på sin spets. Barnäktenskap är vanligast förekommande i konfliktdrabbade områden. Flickorna kanske gifts bort för att familjen ska kunna klara ekonomin eller så ses giftermålet som ett sätt att ge flickorna beskydd. Tyvärr får det ofta motsatt resultat, då många unga flickor som gifts bort utsätts för både psykiskt och fysiskt våld. Dödsfallen vid graviditet och förlösning ökar markant i konflikt och unga gravida flickor är särskilt sårbara.

De våldsamma striderna och den akuta matbristen i norra Etiopien har försvårat livet än mer för regionens kvinnor och barn. Hot och övergrepp är vanligt förekommande och när ekonomin är ansträngd får flickor ofta mat

► sist. Många gravida flickor och kvinnor som redan lider av undernäring eller svält tvingas genomgå förlossningar på flykt, vilket utsätter både mamman och hennes barns liv för fara.

STOR BRIST PÅ VÅRD

För en könsstympad flicka eller kvinna kan en så vardaglig sak som menstruation orsaka farliga infektioner. Om hon befinner sig på flykt utan tillgång till rent

vatten är det väldigt svårt att hålla en god hygien. Skulle hon bli gravid är även en förlossning kopplad till stora risker. Just nu är endast en bråkdel av norra Etiopiens vårdinrättningar i funktion, och ännu färre har möjlighet till omfattande akutvård, förlossningsvård eller behandling efter våldtäkt. Situationen är desperat när det kommer till kvinnors och flickors sexuella och reproduktiva hälsa.

– Våra projekt är inte långt från Tigray, och vi är mycket oroad över utvecklingen. Men vi måste fortsätta kämpa för flickor och kvinnor även under pandemi och oroligheter. Och det räcker inte att utrota könsstympning och barnnäktenskap i Afar. Vi måste jobba tillsammans över både region- och landgränser, säger Seada Mohammed.

■ *Karolina Grundin*

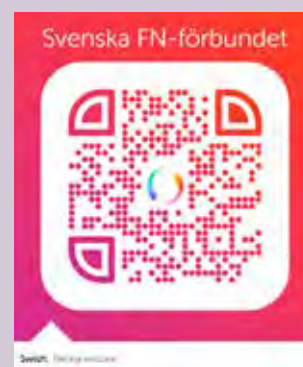

Foto: UNICEF/Mulgeta Ayene

Magfira Kemsur (till vänster) och Mekiya Mude är bästa vänner. När det blev tal om att Mekiya skulle stympas larmade Magfira myndigheterna som ingrep. Mekiya säger att Magfira är hennes räddare.

Stöd projekt Flicka!

Torka, pandemin och den väpnade konflikten har gjort situationen för flickor i norra Etiopien ännu svårare än tidigare. Varje bidrag till UNFPA:s livsviktiga arbete för flickors och kvinnors rättigheter i området är välkommet. Gör skillnad genom att swisha valfri summa till 9005638, ange FLICKA, eller använd koden till höger. Mer info finns på fn.se/flicka!

Nytt hopp om jämställdhet i Tanzania ”Flickor måste få veta att de har rättigheter”

FN-förbundet i Tanzania jobbar intensivt med jämställdhet och flickors och kvinnors rättigheter. Med en kvinna på presidentposten i form av nyvalda Samia Suluhu Hassan finns nu hopp om framsteg.

Bara två år efter att Tanzania, då Tanganyika, utropat självständighet lade den dåvarande parlamentsledamoten Lucy Lameck fram ett lagförslag som skulle möjliggöra för Tanzanias flickor att fullfölja sina studier. Propositionen, som då var mycket kontroversiell och gav upphov till en infekterad debatt, innebar att fäder skulle tvingas betala underhåll även för utomäktenskapliga barn. Detta, hävdade Lucy Lameck, skulle bland annat leda till att färre gravida flickor och unga mödrar tvingades avbryta sina studier för att i stället

söka arbete. Lagförslaget stöddes av regeringen Nyerere men röstades ned av parlamentet i vad som var första gången den lagstiftande församlingen opponerade sig mot regeringen.

Trots att nästan 60 år har förflutit sedan Lucy Lameck utmanade de djupt rotade konventionerna har inte mycket förbättrats. Tanzania är i dag ett av bara en handfull länder på den afrikanska kontinenten där gravida flickor inte tillåts gå i offentlig skola, en politik som öppet stöddes av den framlidne presidenten John Magufuli.

Foto: Viktor Lindblow

Godfrida Magubo, kommunikatör och sakkunnig på FN-förbundet i Tanzania.

I ett land som Tanzania där 27 procent av alla flickor mellan 15 och 19 år blir gravida, enligt FN många gånger en följd av barnåktenskap och sexuella övergrepp, är konsekvenserna förödande. Varje år nekas närmare 5 500 flickor fortsatt skolgång. Samtidigt rapporterar Human Rights Watch att 49 miljoner flickor saknar grund- och gymnasieskolleutbildning i Afrika söder om Sahara.

Efter påtryckningar, inte minst från FN, och frysta utbetalningar från Världsbanken gick regeringen i Tanzania 2018 motvilligt med på att se över situationen och att upprätta en handlingsplan över hur man ska få flickorna att återvända till skolan. Men än så länge har ytterst lite hänt.

Ett nytt hopp har dock tänts sedan den tidigare vicepresidenten Samia Suluhu Hassan i mars 2021 svors in som landets nya president efter John Magufulis plötsliga bortgång. Långt ifrån alla var dock övertygade om att reformer var att vänta men redan efter ett par månader började nya vindar att blåsa.

NYA SIGNALER

Den tidigare presidentens ihärdiga förnekelse av coronapandemin ersattes av en uppmaning till försiktighet och senare beställde Tanzania sina första vaccindoser genom det globala vaccinprogrammet Covax och inledde samtal med WHO. Runt samma tidpunkt meddelande även en talesperson från utbildningsministeriet att man kommer se över frågan om flickors skolgång på nytt och erbjuda alternativa lösningar så att gravida flickor och unga mödrar ska få slutföra sina studier. Hur detta ska gå till rent praktiskt, och när, finns det fortfarande många frågetecken kring.

– Jag hoppas att detta snart får en lösning, säger Godfrida Magubo, kommunikatör och sakkunnig på FN-förbundet i Tanzania (United Nations Association of Tanzania, UNAT).

– Vi vet att de ser över frågan men det tar lite tid och det är ett känsligt ämne. Det viktiga är att vi fortsätter pusha och inte ger upp.

Vi träffas på en modern kaffebar i en förort till Dar es-Salaam, ett av världens snabbast växande storstadsområden, där nyheten om att den tanzaniske författaren Abdulrazak Gurnah vunnit årets Nobelpris i litteratur fortfarande är förstasidesstoff. Det obligatoriska presi-

dentporträttet av Magufuli har efter fem år plockats ned och ersatts av Suluhu Hassans dito som nu gör det permanenta porträttet av självständighetshjälten och landets förste president, Julius Nyerere, sällskap.

HAR LÄMNATS UTANFÖR

Godfrida slår sig ned på en stol rakt nedanför porträtten. Hon talar om sitt arbete med stor passion och passion är någonting hon återkommer till flera gånger under vårt samtal. Hon gick med i det tanzaniska FN-förbundets ungdomsorganisation redan i skolåldern och hon minns hur de planterade träd och ställde ut papperskorgar på skolgården som de köpt för egna pengar. Godfrida upptäckte tidigt att det gick att göra skillnad och nu arbetar hon för att fler ska engagera sig – särskilt flickor.

– Kvinnor och flickor har lämnats utanför alldeles för länge, säger hon. Vi har flera initiativ där vi coachar flickor från tidig ålder. Det handlar också mycket om att informera dem om deras rättigheter. Både ekonomiska och sociala.

Hennes passion för att hjälpa andra kommer utan tvivel från modern, berättar hon, som under hela Godfridas uppväxt besökte barnhem och hjälpte till där hon kunde.

– Flickor i Tanzania behöver förebilder, fortsätter hon. De behöver se att det är möjligt att gå sin egen väg. Att alla kan göra skillnad.

JÄMSTÄLLD BUDGET

Samtalet leder oss in på ämnet jämställdhetsbudgetering (Gender Responsive Budgeting) eller GRB som Godfrida säger. Hon har nyligen slutfört en utbildning i GRB-analys.

– I motsats till vad många tror handlar GRB inte om att medel ska öronmärkas för enbart kvinnor eller marginaliserade grupper. Tvärtom, GRB innebär att jämställdhet och jämlikhet ska genomsyra allt budgetarbete. Ingen grupp, varken män eller kvinnor, ska särbehandlas, säger Godfrida.

Hon belyser vikten av att alla förstår

Jämställdhetsbudgetering (*Gender Responsive Budgeting, GRB*) handlar om att utforma en budget på så sätt att den säkerställer att resurser fördelas på ett jämställt sätt och bidrar till lika möjligheter för alla.

Presidenter till salu. Gatuförsäljning i Dar es-Salaam.

innebörden av GRB.

– Det är lika viktigt att män deltar i arbetet, att de förstår att GRB är någonting som rör oss alla.

Godfrida är imponerad av den nya regeringens handlingskraft.

– Sedan den nya presidenten tillsatts har vi även sett kvinnor på flera andra mäktiga positioner. Till exempel leds nu försvarsministeriet, som är ett av landets mest inflytelserika ministerier, för första gången av en kvinna. Presidenten har sagt att det är kvinnornas tur nu.

På frågan hur GRB bidrar till flickors rättigheter mer i praktiken svarar hon efter en stunds betänketid:

– Det är fortfarande något av en utmaning att tala om GRB i Tanzania, särskilt på landsbygden där andra föreställningar ännu dominerar. Men vi ser redan att det påverkar policyutvecklingen. Vi ser även att det bidrar till visst hållbarhetsfokus i diskussionerna. Enligt mig måste dock förståelsen och kunskapen om GRB öka. Sedan kanske vi får lämna över stafettspinnen till nästa generation för själva implementeringen.

GLOBALA MÅLEN

Förutom detta arbetar UNAT just nu med genomförandet av de globala målen för hållbar utveckling på både lokal och nationell nivå, i synnerhet de mål som rör kvinnor och unga. Enligt en ny lag

ska de lokala myndigheterna avsätta minst 10 procent av sin budget för satsningar på kvinnor, barn och marginaliserade grupper. Godfrida och hennes team hjälper till och vägleder när det kommer till utformningen av riktlinjerna för satsningen. Till sin hjälp har de samlat in material genom att intervjua över tre tusen unga i hela landet, vilket nu används som underlag.

– De lyssnar på oss, säger Godfrida. Och vi ser hur våra förslag införlivas i besluten.

Hon nämner återigen att landets regering redan gör mycket bra, och att genomslaget i UNAT:s arbete nu är enormt jämfört med när hon först engagerade sig i organisationen. Men utmaningarna är fortsatt många och komplexa.

– Det stora problemet är att många flickor inte känner till sina rättigheter och så länge de inte gör det, kommer de inte att göra sina röster hörda.

Det finns dock flera initiativ som

syftar till att låta flickor och kvinnor komma till tals, även om resultatet fortfarande lämnar mycket att önska. Till exempel har över 400 polisstationer upprättat så kallade genus- och barnmottagningar runt om i landet som eftersträvar att erbjuda offer för könsrelaterat våld särskild hantering och integritetsskydd av specialiserad personal. Tanken är god då nästan hälften av alla tanzaniska kvinnor under 50 år vittnar om att de har utsatts för övergrepp, eller en av tre när det gäller flickor under 18 år. De som anmäler brott har ofta blivit bemötta av apati, förakt, misstro och till och med våld, enligt civilsamhällesorganisationer, varför anmälningsbenägenheten är låg.

SAMARBETE KRÄVS

– Vi behöver bli bättre på att samarbeta. Myndigheter, regeringen och organisationer, alla måste hjälpas åt. Och vi behöver besöka fler byar och lyssna till flera flickor, erbjuda dem utbildning och

Foto: Svenska FN-förbundet

Jennifer Edison Gatheca är en av aktivisterna i Tanzanias FN-förbund.

sprida kunskap, menar Godfrida.

– Vi måste också se över varje ministeriums budget och se till så att GRB inte bara omnämns utan också blir en del av organisationens hela tankesätt och sedan även omsätts i konkreta åtgärder. Det är utmaningen, avslutar hon.

■ Viktor Lindelöw, frilansskribent

FN-förbundet i Tanzania (UNAT) är ett av flera FN-förbund som ingår i Svenska FN-förbundets internationella utvecklingsarbete. Läs mer om detta samarbete på fn.se/internationellt.

Varv efter varv för flickors rättigheter Bandylaget samlade in över 13 000 kronor

Tjejerna i damlaget i Tranås BoIS Bandy har ett stort engagemang för välgörenhet och att stötta behövande. När deras tränare, Peter Hassving, kom med idén att träna och samtidigt samla in pengar till ett välgörande ändamål tyckte de att det var en bra idé. Spelarna fick själva bestämma vart pengarna skulle gå och valde Svenska FN-förbundets projekt Flicka. Att projektet riktar sig till just flickor och deras rättighet att inte könsstypas eller bli bortgift mot sin vilja var något som laget kunde stå bakom och ville stötta.

Utmaningen gick ut på att springa så många varv, 400 meter, runt en friidrottsarena som möjligt under en timme. Alla spelare i laget hade ordnat med egna sponsorer – privatpersoner eller företag – som gav en i förväg

Foto: Peter Hassving

Tranås BoIS damlag sprang in över 13 000 kronor till projekt Flicka.

avtalad summa pengar per varv som deltagaren sprang. Totalt samlade laget in 13 275 kr som oavkortat gick till

Svenska FN-förbundets projekt Flicka. Utmaningen gick även ut till de andra lagen i Damallsvenskan.

Arbete mot människohandel belönades med MR-priset

Stockholmspolisen Simon Häggström har fått FN-förbundets pris för mänskliga rättigheter 2021.

– Ett sånt här pris är oerhört uppmuntrande. Man blir glad över att allt engagemang och all tid man lagt ner uppmärksammas, säger Simon Häggström och poängterar att han vill dela Svenska FN-förbundets pris med sina kollegor inom Polisen:

– Priset hör till mina kollegor minst lika mycket, utan dem hade jag inte varit någonting i detta.

När Simon Häggström klev ut i arbetslivet 2007 blev han placerad hos Klarapolisen i Stockholm och i ”plattangruppen” som arbetar med narkotikabekämpning i området runt Sergels torg. I arbetet ingick sidouppdraget att göra insatser på Malmskillnadsgatan ett stenkast därifrån, en gata där det är vanligt att kvinnliga narkotikamissbrukare säljer sex.

BLEV FÖRBLUFFAD

– Den här världen var främmande för mig. Jag hade inte fått någon utbildning om prostitution och människohandel och blev förbluffad över hur det helt öppet kunde pågå en sån här verksamhet i centrala Stockholm – och att få se till synes helt vanliga män komma dit i sina bilar och plocka upp kvinnor som befann sig på samhällets botten, säger han.

Simon Häggströms intresse och engagemang i frågan uppmärksammades av hans chefer. Han tillfrågades om att ingå i ett sexmånadersprojekt för att stoppa och gripa sexköpare och hallickar. Han tackade ja på stående fot. Behovet av insatser var stort och de sex månaderna tog aldrig slut utan verksamheten permanentades.

– Man ser oerhört många kvinnor och

barn som utnyttjas och råkar illa ut men också så många män som aktivt väljer att utnyttja dessa kvinnors och barns utsatthet. Det ger energi att arbeta i yttersta frontlinjen och kunna göra skillnad. Att kunna gripa och lagföra dem som begår övergrepp ger en påtaglig effekt, berättar han och fortsätter:

– Jag ser också många ljusglimtar. Till exempel vet jag kvinnor som i dag lever helt vanliga liv med familj och barn och som jag en gång träffade på ett sunkigt hotell och då tänkte att ”oj, den här människan är helt förstörd”. Det finns alltid en väg ut oavsett hur mörkt det är, det har jag fått bekräftat gång på gång och det ger energi att fortsätta arbetet.

GÖR SITT JOBB

Simon Häggström är noggrann med att han inte vill ha en ”hjält gloria” som han menar att man lätt får när man arbetar med människor som blir utnyttjade.

– Jag är polis, anställd av samhället att göra mitt jobb. Jag brinner för det här eftersom det är detta som polisen satt mig att göra. I grund och botten har jag blivit uppfostrad av mina föräldrar att man ska sköta sitt jobb.

För att vara polis har Simon Häggström varit ovanligt offentlig. Han har bland annat skrivit två faktaböcker och två romaner på temat människohandel men också arbetat internationellt med att få Frankrike att anta en sexköplag.

Under sin karriär har han upplevt att synen på prostituerade har förändrats till det bättre inom polisen. När han började arbeta som polis var människohandel ett nytt brottsområde där man hade en ensidig bild av att kvinnor sålde

Foto: Ola Axman

I sitt jobb som polis i Stockholms undre värld möter Simon Häggström flickor och unga kvinnor i stor utsatthet.

sig för att finansiera drogmissbruk.

– I dag vet man att normalbilderna är en ung kvinna i händerna på sina människohandlare. Hon måste sälja sex för att få mat på bordet till sina barn och dessutom skicka en stor del av kakan till sina hallickar. Hos nya poliser finns en förståelse för detta, säger han.

Han anser också att den massmediala uppmärksamheten som frågan har fått samt reviderad lagstiftning visar att utvecklingen går åt rätt håll.

MODERNT SLAVERI

Simon Häggström beskriver sexköpsfrågan som ett slags modernt slaveri där de rikaste utnyttjar de fattigastes utsatthet. Var tionde man i Sverige köper sex men samtidigt ställer sig 86 procent av svenskarna negativa till sexköp. Han anser att Sverige har tagit på sig ledartröjan i frågan.

– Sverige var först ut med sexköpslagstiftning. Jag är tacksam över att vi har gått före och visat vägen, visat att skulden inte ligger på den säljande parten utan på den som köper sex. Jag är stolt över att Sverige har vågat stå upp för mänskliga rättigheter.

■ Nora Eklöv, frilansskribent

Foto: UNICEF/Janelli

Tillgång till toalett och handtvätt i skolan är en viktig fråga för flickors rättigheter. På bilden tvättar Poornima, 14 år, sina händer på en skola i Rajasthan, Indien.

Rent vatten och sanitet avgörande för världens flickor

Globalt har tillgången till rent vatten, toaletter och möjligheten att tvätta händerna förbättrats mellan 2015 och 2020. Trots framgångarna saknar dock fortfarande en stor del av mänskligheten denna grundläggande service. För unga flickor kan det få flera allvarliga konsekvenser som påverkar deras liv och hindrar dem från att åtnjuta sina mänskliga rättigheter.

En rapport från världshälsoorganisationen WHO och FN:s barnfond Unicef från 2017 visar att flickor och kvinnor står för 80 procent av vatteninsamlingen i hushåll där det saknas tillgång till säkert dricksvatten i hemmen. Detta arbete kan vara mycket tidskrävande och hindrar flickorna från att delta i skolundervisning. De är också mer utsatta för vattenrelaterade sjukdomar eftersom de hanterar mer vatten än vad män och pojkar gör. Bristen på toaletter eller latriner i hemmet utgör dessutom en särskild risk i ett vidare perspektiv.

EXTREMT SÅRBARA

– När flickor och kvinnor inte har tillgång till en toalett eller latrin i hemmet

måste de göra sina behov i delade och öppna utrymmen. Om de då saknar avskildhet och säkerhet är de extremt sårbara för trakasserier, attacker, våld och våldtäkt, säger Ana Gren, senior programspecialist inom vattenfrågor på Sida.

WHO och Unicef har det globala tillsynsansvaret för delmål 6.1 och 6.2 i Agenda 2030. Delmål 6.2 kräver att särskild uppmärksamhet och hänsyn ska tas till flickor och kvinnors behov av rent vatten och sanitet.

En fråga som man har börjat titta närmare på under senare år, och ta fram indikatorer för, är tillgången till mensskydd och en avskild plats att tvätta sig och byta mensskydd i olika miljöer.

– Hittills finns denna typ av data bara från 29 länder, men det är ett pågående arbete, säger Ana Gren.

Närmare en femtedel av världens skolor saknar toaletter och i en fjärdedel saknas möjlighet att tvätta händerna. Det visas i en rapport från WHO och Unicef från 2020. Huruvida dessa

toaletter är anpassade för flickors behov av enskildhet och av att på lämpligt sätt kunna ta hand om eller göra sig av med använda mensskydd finns det dock ingen detaljerad statistik om än.

HEMMA UNDER MENS

Problemen får många flickor att hoppa av skolan eller vara frånvarande de dagar de har mens. Flickor som inte har möjlighet att tvätta sig riskerar dessutom att lukta illa och bli utsatta för gliringar och kränkningar. De kan också sluta skolan på grund av kulturella föreställningar om att en flicka som fått mens är redo att giftas bort och bli gravid eller att hon anses vara smutsig. Det sociala stigmat kan vara mycket stort.

Oavsett om en flickas bristfälliga skolgång beror på att hon behöver samla in vatten för hushållet, saknar bra mensskydd eller på att det inte finns lämpliga toaletter i skolan, blir resultatet att flickor får svårt att komma ut i arbete och försörja sig själva.

Coronapandemin har inneburit ett bakslag för arbetet med vatten och sanitet till alla, men den har också varit en ögonöppnare för hur viktigt det är att alla har tillgång till detta. Och även om hjälporganisationer inte kunnat arbeta tillsammans med skolor, eftersom de varit stängda, har arbetet ställts om till mer akuta insatser där det funnits utrymme för att jobba med och informera om menshygienfrågor.

FINANSIERING BEHÖVS

För att uppnå målet om vatten och sanitet till alla krävs kraftigt ökad finansiering, kunskap, innovation och en global dialog. För varje dollar som investeras i vatten och sanitet får man 21 dollar tillbaka.

– Tyvärr kan man se att vissa länder bara har avsatt mellan en och två procent av statsbudgeten till vatten och sanitet, medan transporter och byggande av vägar fått en betydligt större del. Här finns det en dialog på global nivå för att se till att vatten och sanitet blir en prioritering. Beslutsfattare behöver förstå hur viktiga dessa investeringar är. Jag brukar säga att ett land inte kan ha en sund ekonomi utan en hälsosam befolkning, säger Ana Gren.

■ Lisa Lievonen

FN

FAKTA.

Foto: Pixabay

GLOBALA MÅLEN: MÅL 6 – RENT VATTEN OCH SANITET FÖR ALLA

Drygt en fjärdedel av världens befolkning saknar rent dricksvatten.

Nästan varannan människa saknar funktionell toalett

Mål 6 i Agenda 2030 handlar om att alla ska ha säker och hållbar tillgång till rent vatten och sanitet. För att lyckas med detta behöver världens länder se till att det finns lämpliga toaletter, tvättmöjligheter och vattenrening men även skydda och restaurera våtmarker och andra vattenrelaterade ekosystem. Tyvärr behöver takten öka rejält för att vi ska klara det sjätte globala målet till 2030.

Tillgång till säkert dricksvatten och sanitet, främst toaletter och möjlighet att tvätta händerna, är en mänsklig rättighet. Trots det saknar oerhört många

människor denna grundläggande service vilket får konsekvenser för hela samhällen då stora grupper i befolkningen drabbas av ohälsa och får sämre möjlig-

heter att försörja sig. FN:s generalsekretär António Guterres sa i ett anförande i samband med världsvattendagen i mars 2021 att vatten- och sanitetsfrå-

6 RENT VATTEN OCH SANITET FÖR ALLA

I september 2015 antog världens stats- och regeringschefer en ny global utvecklingsagenda, Agenda 2030. Den innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling (Sustainable Development Goals, SDGs) som syftar till att avskaffa fattigdom och hunger, rädda vår planets ekosystem och klimat och skapa fredliga, inkluderande och trygga samhällen. Det är den mest omfattande och ambitiösa utvecklingsplan som mänskligheten någonsin har haft. Världens regeringar bär det yttersta ansvaret för att agendan genomförs men varje människa på jorden berörs och om målen ska kunna nås krävs att alla betydande aktörer i samhället medverkar och påverkar utvecklingen i rätt riktning. I detta faktablad belyser vi det sjätte av de 17 målen: rent vatten och sanitet för alla.

gan är kroniskt underfinansierad och att det är till nackdel för och skadar enormt många människor. Att dricka förorenat vatten kan medföra att man blir sjuk och tvingas vara borta från skolan eller arbetet. Att lida av vätskebrist gör dessutom att man tänker sämre. Att kvinnor och flickor ofta har till uppgift att dagligen hämta vatten från källor placerade långt från hemmet gör dem särskilt utsatta. Det är ett tungt arbete och de riskerar att råka ut för misshandel, sexuella trakasserier och våldtäkt. Dessutom är det tidskrävande och kan vara ytterligare ett hinder för att delta i undervisning eller annan sysselsättning.

Mål 6 i Agenda 2030, rent vatten och sanitet för alla, är oerhört centralt för mänsklig utveckling och att världen uppnår det är en förutsättning för att uppnå de andra 16 målen. Omvänt är mål 6 beroende av att de andra målen uppnås.

Före coronapandemin sågs en positiv trend där tillgången till rent dricksvatten i världen bedömdes öka från 70 till 74 procent mellan 2015 och 2020. Under samma period ökade tillgången till funktionella toaletter från 47 till 54 procent och tillgången till handtvätt med tvål och vatten från 67 till 71 procent.

Pandemin har gjort det än tydligare hur viktigt rent vatten och sanitet är för människors hälsa samtidigt som den negativa effekt som pandemin haft på mänsklig utveckling generellt gjort utmaningen att nå mål 6 till 2030 ännu större. Eftersom tillförlitliga data saknas gällande vattenkvaliteten i många delar av världen är det dessutom svårt att slå fast hur trenden ser ut på lång sikt. Bristen på data gör även att tre miljarder människor riskerar att använda förorenat vatten. Andra vanliga problem med vattenförsörjning är brist på kompetens, teknisk kapacitet, infrastruktur och samordning.

Om man ser till situationen för dricksvatten, delmål 6.1, saknar idag drygt en fjärdedel av världens befolkning, det vill säga två miljarder människor, säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet. För att lyckas med delmålet att alla ska ha tillgång till säkert och ekonomiskt överkomligt dricksvatten måste utvecklingstakten öka fyrfaldigt.

När det gäller tillgång till lämpliga toaletter saknar fortfarande nästan

hälften av alla människor, 46 procent, denna grundläggande inrättning. Närmare en tredjedel, 29 procent, saknar möjlighet att tvätta händerna. Att tvätta händerna är av stor betydelse för att undvika smittsamma sjukdomar som exempelvis covid-19. Avsaknad av handtvätt och bristfällig vattenkvalitet kan också orsaka diarré. I förlängningen kan diarré leda till dödsfall och är bland barn under fem år den näst vanligaste dödsorsaken.

För att säkerställa att alla har rent vatten – i eller i omedelbar närhet till hemmet – och möjlighet att sköta sin hygien under värdiga förhållanden, behöver infrastrukturen utökas och förbättras. Det ska finnas både kran för att tappa upp vatten och avlopp för att bli av med smutsigt vatten och avföring. Dessutom behöver det säkerställas att vattenrelaterade ekosystem fungerar på bästa sätt. Mänskliga aktiviteter, som utdikning av våtmarker och

Delmål 6.1

Senast 2030 uppnå allmän och rättvis tillgång till säkert och ekonomiskt överkomligt dricksvatten för alla.

Indikator 6.1.1 Andel av befolkningen som använder säkert hanterat dricksvatten

Indikator 6.1.2(N) Andelen enskilda brunnar med ojämnt dricksvatten

Indikator 6.1.3(N) Antal/andel vattenskyddsområden för kommunala vattentäkter

Indikator 6.1.4(N) Rapporterade kokningspåbud

Delmål 6.2

Senast 2030 säkerställa att alla har tillgång till fullgod och rättvis sanitet och hygien och att ingen behöver utträta sina behov utomhus. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt behoven hos kvinnor och flickor samt människor i utsatta situationer.

Indikator 6.2.1 Andel av befolkningen som använder säkert hanterade sanitets-tjänster, inklusive handtvätt med tvål och vatten

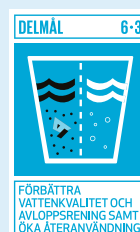
Delmål 6.3

Till 2030 förbättra vattenkvaliteten genom att minska föroreningar, stoppa dumpning och minimera utsläpp av farliga kemikalier och material, halvera andelen obehandlat avloppsvatten och väsentligt öka återvinningen och en säker återanvändning globalt.

Indikator 6.3.1 Andelen av hushållens och industrins avloppsvattenflöden som hanteras på ett säkert sätt

Indikator 6.3.2 Andelen vattenförekomster med god yt- och grundvattenstatus

Indikator 6.3.3(N) Andel av befolkningen som är ansluten till avlopp med godkänd respektive inte godkänd rening

Delmål 6.4

Till 2030 väsentligt effektivisera vattenanvändningen inom alla sektorer samt säkerställa hållbara uttag och en hållbar försörjning med sötvatten för att angripa vattenbristen och väsentligt minska det antal människor som lider av vattenbrist.

Indikator 6.4.1 Förändringar i vattenanvändningseffektiviteten över tid

Indikator 6.4.2 Grad av vattenbrist: färskvattenuttag som andel av tillgängliga färskvattenresurser

MÅL 6

Hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla

Delmål 6.5

Senast 2030 genomföra en integrerad förvaltning av vattenresurser på alla nivåer, när så är lämpligt genom gränsöverskridande samarbete.

Indikator 6.5.1 Grad av införlivande av förvaltning av vattenresurser

Indikator 6.5.2 Andelen yta av gränsöverskridande avrinningsområden med praktiska arrangemang för vattensamarbete

Delmål 6.6

Senast 2020 skydda och återställa de vattenrelaterade ekosystemen, däribland berg, skogar, våtmarker, floder, akviferer och sjöar.

Indikator 6.6.1 Förändringar i utbredningen av vattenrelaterade ekosystem över tid

Indikator 6.6.2(N) Skyddade områden med limniskt syfte

Indikator 6.6.3(N) Åtgärdade vandringshinder

Delmål 6.A

Till 2030 utöka det internationella samarbetet och stödet för kapacitetsuppbyggnad till utvecklingsländerna inom vatten- och sanitetsrelaterade verksamheter och program, inklusive genom tekniker för vatteninsamling, avsaltning, vattneffektivitet, rening av avloppsvatten, återvinning och återanvändning.

Indikator 6.a.1 Andelen offentligt utvecklingsbistånd i statsbudgeten som anslås till vatten- och sanitetssektorn

Delmål 6.B

Stödja och stärka lokalsamhällets deltagande i arbetet med att förbättra vatten- och sanitetshanteringen.

Indikator 6.b.1 Andelen lokala administrativa enheter med etablerade och fungerande politik och förfaranden för lokalsamhällets deltagande i vatten- och sanitetshantering

"N" står för "nationell indikator". Läs mer om indikatorerna till de globala målen på <https://unstats.un.org/sdgs>.

förändrad landanvändning, har gjort att ekosystemen inte klarar av att rena vattnet i samma utsträckning som tidigare. Klimatförändringarna förvärrar dessutom problemen då de medför översvämningar och längre perioder av kraftig torka som kan leda till att än fler människor i framtiden blir utsatta för vattenbrist.

SVERIGE OCH MÅL 6

Av de 17 globala målen har Sverige i

nutläget uppnått fyra, enligt den globala statistik som tas fram av experter inom FN:s nätverk för lösningar för hållbar utveckling SDSN och Bertelsmann Stiftung. Mål 6 om rent vatten och sanitet för alla är inte ett av dessa. Enligt samma rapport har dock Sverige uppnått de flesta av delmålen, men det finns en del utmaningar kvar.

Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien har, i en rapport om hållbar vattenförsörjning från september 2021,

Foto: UN Photo/Harandane Dioko

Invånare i den lilla byn Kabara utanför Timbuktu, Mali, har fått hjälp av FN-missionen Minusma så att de nu har dricksvatten i byn.

identifierat tio områden där framtidsutmaningarna för Sverige är som störst. Till exempel har Sverige en splittrad ansvarsfördelning för vattenförvaltning. På nationell nivå finns 30 olika expertmyndigheter som arbetar med vattenförvaltning utifrån sin expertis och på Regeringskansliet har ansvaret fördelats på nio departement. Därtill kommer aktörer som hanterar vattenförvaltningsfrågor på internationell, regional respektive lokal nivå.

En annan utmaning för Sverige är att det finns stora behov av att investera i och rusta upp äldre VA-anläggningar för att möta den ökande belastningen från till exempel nya och växande bostadsområden och från klimatförändringarna. Det finns också hot mot vattenkvaliteten. Läckage av kväve och fosfor till vattnets kretslopp på grund av mänskliga aktiviteter är ett. Ett annat är PFAS (perfluoralkylsubstanser) som inte bryts ner och där vissa är toxiska och hormonstörande, kan påverka vårt immunförsvar och misstänks kunna orsaka cancer.

TEXTEN I MÅL 6

Den fullständiga skrivningen av mål 6 i Agenda 2030 är *säkerställa tillgång till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla* (ensure availability and sustainable management of water and sanitation for all). För att kunna kommunicera de globala målen bättre har benämningen av varje mål givits en kortform, i detta fall *rent vatten och sanitet för alla*.

De första två delmålen under mål 6 handlar om att alla ska ha tillgång till rent dricksvatten samt lämpliga toaletter

och tvättmöjligheter. Särskild hänsyn ska tas till de behov som kvinnor, flickor och personer i särskilt utsatta lägen har. Därefter kommer delmål 3 som handlar om vattenkvaliteten. Föroreningar ska minska, andelen obehandlat avloppsvatten halveras, återvinning och återanvändning ökas och utsläpp av farliga kemikalier minimeras. Delmål 4 handlar om att effektivisera vattenanvändningen och säkerställa att vattenuttaget ur söt-vattenkällor är hållbart för att undvika vattenbrist. Det femte delmålet handlar om att vattenförvaltningen ska vara samordnad på alla nivåer, från lokalt till internationellt. Det sista siffermålet, delmål 6, handlar om att skydda och restaurera vattenrelaterade ekosystem.

Efter de sex sifferdelmålen finns två bokstavsmål (6.A och 6.B) som hand-

lar om åtgärder och metoder för att de första delmålen ska kunna nås. Främst handlar det om att utöka samarbetet kring vattenresurser lokalt, nationellt och internationellt. Det handlar också om att ge stöd till utvecklingsländer för att bygga upp sin kapacitet.

För att kunna mäta hur arbetet med de globala målen går har FN tagit fram 231 globala indikatorer. Varje land ska även ta fram nationella indikatorer och metoder för att mäta utvecklingen. För Sveriges del är det Statistikmyndigheten SCB som ansvarar för arbetet med indikatorerna.

Den fullständiga texten till mål 6 samt de indikatorer som är kopplade till delmålen framgår av rutan på föregående uppslag (N står för "nationell indikator").

Foto: Pixabay

Foto: Lisa Lievonen/Svenska FN-förbundet

Hur bidrar Svenska FN-förbundet med sin verksamhet till mål 5? Vi frågade Annelie Börjesson, ordförande.

Att vi gör framsteg när det gäller mål 6, och ökar tillgången till rent vatten och sanitet för alla människor, är en förutsättning för framsteg även när det gäller flera andra av de globala målen. Det gäller inte minst mål 1 och 2, om avskaffad fattigdom och hunger, och mål 3 om god hälsa för alla. FN-förbundet jobbar brett och systematiskt med att öka kunskap och engagemang i Sverige för alla 17 globala mål, bland annat via våra FN-föreningar och FN-skolor. Genom projektet Lokala Sverige när vi beslutsfattare och tjänstepersoner runt om i landet som jobbar direkt med vattenfrågor lokalt och regionalt. Vi samarbetar även med FN-förbund i andra länder, däribland Tanzania, och stödjer dem i deras arbete med de globala målen.

DET HÄR KAN DU GÖRA:

Mål 6 i Agenda 2030 handlar om rent vatten och sanitet för alla. Här är några förslag på vad DU kan göra:

Var rädd om vattnet!

Rent vatten är en värdefull tillgång som vi behöver vara rädda om och vårda. Du kan bidra genom att vara sparsam när det gäller din egen vattenförbrukning, till exempel vid tandborstning, dusch, disk med mera. Vattna gärna med regnvatten. Tänk också på att inte sprida kemikalier i onödan, inte slänga plast i naturen och att vara noga med vad du spolar ner i toaletten!

Din kommun är glocal!

Glokala Sverige handlar om att kommuner och regioner ska jobba med de globala målen. Är din kommun med i projektet? Kolla saken på fn.se/glokalasverige/deltagare. Du kan också söka på "Agenda 2030" på kommunens webbplats och kolla om och hur kommunen jobbar med agendan. Skicka ett mejl till ansvarig person, uttryck ditt engagemang och ställ frågor om kommunens hållbarhetsarbete!

Sprid detta faktablad!

Mål 6 i Agenda 2030 handlar om rent vatten och sanitet för alla människor och om hållbar vattenförvaltning. Agendan och de 17 globala målen är viktiga verktyg i arbetet för en bättre värld. Du kan bidra genom att beställa en bunt av detta faktablad och sprida informationen bland vänner, familj och andra intresserade (du betalar endast för portot). Skicka ett mejl till [vardshorisont@fn.se!](mailto:vardshorisont@fn.se)

Antologi mot folkmord

Den 9 december är FN:s dag för att förebygga folkmord. För att uppmärksamma dagen lanserar FN-förbundet i år en antologi på temat ”Från vardagsrasism till folkmord”. I åtta artiklar bjuder svenska och internationella experter på tankar kring frågorna och gör nedslag kring olika historiska händelser. Skriften lanseras på ett webinarium som är öppet och gratis för alla att delta i. Du hittar anmälningslänk på fn.se/kalender.

Klimatkampanj för unga

FN-förbundet växlar upp arbetet för klimatet och har lanserat en medlemsrekryteringskampanj för unga som vill arbeta med klimatfrågan. Det är ett perfekt tillfälle för dig som vill arbeta lokalt för en global fråga eller kanske värva en ny medlem. Engagera dig i kampanjer eller delta vid event eller Stockholm+50, regeringens högnivåmöte för att uppmärksamma att det gått 50 år sedan FN:s första miljökonferens. Har du en egen idé om hur du vill stötta FN:s arbete med klimatfrågan? Vi kan hjälpa och stötta dig. Läs mer om hur du som är 16–26 år kan engagera dig för klimatet på fn.se/ung/klimat.

Material om kärnvapen

”Lär om kärnvapen” heter ett webbaserat utbildningsmaterial som ägs av Svenska Läkare mot Kärnvapen. Svenska FN-förbundet går nu in som partnerorganisation till materialet, som också kommer att genomgå en uppdatering under det kommande året. Se [läromkärnvapen.se](http://laromkarnvapen.se).

Personality

Charlotta Jeppson är ny projektledare för lärarengagemang.

Glokala Sverige fortsätter växa

Inför 2022 välkomnas nya deltagare till *Glokala Sverige – Agenda 2030 i kommuner och regioner*. Över hälften av Sveriges kommuner och nästan alla regioner är redan med och alla var förstås inbjudna till den årliga konferensen *Mötesplats Agenda 2030* i slutet av november. Aktuell forskning, goda

kommunexempel, digitalt nätverkande, nationell samordning och hur vi agerar lokalt för att kunna påverka globalt stod

på programmet, allt under ledning av FN-förbundets goodwillambassadör Carolina Klüft.

KLÄNNING TILL STÖD FÖR KVINNOR I ETIOPIEN

I vår webbutik fn.se/webbshop finns nu, under begränsad tid, klänningar för barn som sys och broderas för hand vid ett rehabiliteringscenter i Addis Abeba där kvinnor som utsatts för könsbaserat våld bor tillsammans med sina barn.

Klänningarna finns i storlek för barn från tre månader till tre år och är sydda i ekocertifierad bomull. Ett plagg kan bäras länge av samma barn då det först kan användas som klänning och därefter som tunika.

Att kunna försörja sig själv och sin familj är livsavgörande för alla människor. Därför är detta en fantastisk möjlighet att stötta kvinnor i stor utsatthet. Det ger dem inte bara en inkomst utan de lär sig även ett hantverk och det bidrar till att stärka deras egenmakt och möjlighet att bestämma över sina liv.

Klänningarna, som säljs så länge lagret räcker, förmedlas av FN:s befolkningsfond UNFPA som är FN-förbundets samarbetspartner för projektet Flicka.

Foto: UNFPA Nordic

MR-kämpe från Afar

Osman Saidabdala, 32 år, från Kramfors sitter i Svenska FN-förbundets styrelse sedan juni 2021 och är ordförande i Kramfors FN-förening sedan 2018. Han arbetar som projektledare vid Kommunförbundet Västernorrland och föreläser om integration och klansamhällen.

Vad jobbar ni med i FN-föreningen? Vi informerar om FN-förbundets verksamhet och ordnar olika aktiviteter tillsammans med andra lokala aktörer. Vi har ett nära samarbete med Räddningsgymnasiet som är en FN-skola. De flesta aktiva i föreningen är ungdomar så mycket av aktiviteterna har ungdomsfokus.

FN-förbundets Flicka-insamling stödjer FN:s arbete mot kvinnlig könsstympning och barnnäktenskap i regionen Afar i Etiopien. Du tillhör själv folkgruppen afarer även om du är uppvuxen i Eritrea (afarer finns i både Etiopien, Eritrea och Djibouti). Vad tänker du om flickors situation i dina hemtrakter? Flickors rättigheter är mycket begrän-

sade där och skadliga traditioner som könsstympning och barnnäktenskap är ett stort problem. Min mamma könsstympades och gifte sig när hon var väldigt ung.

Hon fick inte gå i skolan medan hennes bror fick det. Situationen för flickor och kvinnor är fortfarande svår. Att det inte finns tvättmöjligheter och toaletter gör det ännu värre, till exempel när en tjej har mens.

Jag flydde från Eritrea när jag var 23 år och kom till Sverige 2013. Jag kände att jag ville jobba med mänskliga rättigheter, flickors och kvinnors rättigheter och internationellt samarbete. När jag sökte information upptäckte jag att FN-förbundet hade ett projekt som handlade just om att förändra situationen för flickor i regionen Afar. Så då blev det naturligt för mig att engagera mig just i FN-förbundet.

Foto: Eton Ljud & Bild

Glada pristagare. Till vänster Årets FN-supporter Margaretha Feldt och till höger Albin Oskarsson, Årets FN-ungdom. I mitten FN-förbundets ordförande Annelie Börjesson.
Foto: Lisa Lievonen/Svenska FN-förbundet

Margaretha och Albin prisades för sitt engagemang

FN-förbundets utmärkelse Årets FN-supporter gick i år till Margaretha Feldt från Sotenäs FN-förening.

Världshorisont når Margaretha Feldt två veckor efter prisutdelningen vid FN-förbundets seminarium inför FN-dagen.

Har du hunnit landa i att du utsetts till Årets FN-supporter?

– Ja, det har jag väl äntligen gjort. Förra söndagen skulle min hemförening få kollekten från kyrkan i Smögen. Då presenterade prästen mig med att jag

hade blivit Årets FN-supporter och motiveringen. Det var väldigt roligt och känns jättebra.

Margaretha Feldts engagemang i FN-rörelsen började när hon blev Sotenässkolans kontaktlärare för FN-förbundet. Under många år som kontaktlärare och drygt 35 år som ordförande för Sotenäs FN-förening har Margaretha Feldt samlat på sig minnen

från många möten med fantastiska människor och upplevelser som berört henne.

BESÖKTE NEW YORK

– Vår FN-förening åkte till New York två månader efter terrorattentaten 2001. Vi besökte både FN-högkvarteret och Ground Zero. Det var en väldigt speciell stämning. Jag och en annan kvinna åkte sightseeingbåt runt Manhattan och guiden sa då att det betydde jättemycket för New York-borna att det kom folk till staden, att det kändes som ett stöd för dem.

Margaretha Feldt har även gjort avtryck på andra människors liv. Sedan flera år tillbaka stödjer Sotenäs FN-förening två projekt i Nicaragua. I ett av projekten lärde hon känna flickan Arielka.

– Arielkas mamma var jättefattig och bodde i ett skjul uppe i bergen. Tillsammans med en annan organisation gav vi ett halvt stipendium till Arielka under flera år så att hon kunde gå i skolan och utbilda sig till lärare. Idag undervisar hon i engelska och har egna projekt. Hon håller ungdomarna borta från gatan och det är grymt viktigt!

Trots sitt fleråriga engagemang i FN-rörelsen kommer Margaretha inte att sakta ner.

– Jag hoppas kunna besöka Nicaragua igen och se hur det går för våra projekt där. Vi har också precis börjat stödja ett projekt i Niger som ser till att människor får ett mål mat om dagen. Måltiderna görs av inhemska produkter så att ingen annan tjänar på det utan bara de själva.

■ Lisa Lievonen

Utmärkelsen Årets FN-ungdom har tilldelats Albin Oskarsson, ordförande i Göteborgs FN-förening.

Vid prisutdelningen i Kulturhuset i Stockholm lästes motiveringen upp av FN-förbundets ordförande Annelie Börjesson, själv göteborgare:

”Årets FN-ungdom har levt upp till flera av FN-förbundets värdeord, framför allt genom att vara modig. När hans FN-förening behövde en person som tog över ordförandeposten tog Årets FN-ungdom tag i rodret. Sen slog coronaviruset till, men trots det har FN-föreningen under den nya ledningen

genomfört en mängd evenemang både 2020 och 2021 – klart flest evenemang av alla landets FN-föreningar. Årets FN-ungdom är en stor inspirationskälla för andra unga, som nu sett att en ung person kan leda en stor FN-förening med bravur. Han har även ställt upp på diverse evenemang som förbundskansliet arrangerat, exempelvis FN-forum och föreningsträffar, och bidragit på ett uppskattat sätt i en digital tid.”

– Det är väldigt kul att få bekräftelse

för all tid man lägger ned ideellt. Det känns oerhört hedrande, säger Albin när Världshorisont når honom för en kommentar.

Albin är snart färdig statsvetare vid Göteborgs universitet och beskriver sig själv som “en go’ och gla’ hallänning”. Redan i ung ålder utvecklade han ett politiskt intresse.

MORMOR VIKTIG

– Jag och min kära mormor diskuterade politik och jag fick upp ögonen för FN som en plattform som bygger på att minska orättvisor och skapa en bättre

värld. Samtalen med mormor lade grunden till att jag engagerade mig ett antal år senare.

Engagemanget inom Göteborgs FN-förening har gett honom gemenskap, nya erfarenheter och breda kunskaper, berättar han.

– Hade du frågat mitt 15-åriga jag hade jag med råde tackat nej till att tala inför en folksamling. I dag är det inga problem.

Det som driver honom är vetskapen att vara del av något större än en själv, fortsätter han.

– Jag är medveten om att jag själv inte kan lösa klimatkrisen men jag är en del av ett sammanhang som försöker bidra. Det som får mig att lägga ner all tid och kraft i föreningen är alla i föreningen. Deras engagemang gör att jag vill prestera.

■ *Isa Almäng*

Sverige 75 år i FN

Den 19 november var det 75 år sedan Sverige blev medlem i FN. I en debattartikel samma dag lyfte FN:s tidigare vice generalsekreterare Jan Eliasson tillsammans med Svenska FN-förbundets ordförande Annelie Börjesson fram betydelsen av ett fortsatt starkt svenskt stöd för FN. ”Viktigast är att FN-medlemmarna säkrar att världsorganisationen tar ansvar för klimatet och framtida generationer”, skriver de, och konstaterar vidare att klimatet, pandemin och det krympande demokratiska utrymmet är exempel på globala utmaningar som kräver gemensamma lösningar.

”Genom decennierna har Sverige varit en trogen och engagerad FN-vän. FN-samarbetet åtnjuter starkt förtroende hos det svenska folket. Till det bidrar det faktum att över 100 000 svenskar har tjänstgjort i FN genom åren”, fortsätter de och kräver bred uppslutning på fyra områden: försvara biståndet och finansieringen av FN:s humanitära verksamhet, svensk militär ska finnas i FN:s fredsfrämjande insatser, försvara FN:s uppdrag som MR-granskare och ta ansvar för framtidens FN.

Läs hela artikeln på fn.se.

Åsa Regnéér är Årets FN-vän

Åsa Regnéér har tidigare varit både generalsekreterare för RFSU, chef för FN:s jämställdhetsenhet UN Women i Bolivia och barn-, äldre- och jämställdhetsminister i regeringen Löfven. Därifrån rekryterades hon 2018 till en post som biträdande chef vid UN Womens huvudkontor i New York. I oktober utsågs hon av Svenska FN-förbundet till Årets FN-vän.

– Allt som jag gjort tidigare har förberett mig för att vara där jag är i dag, konstaterar hon.

Åsa Regnéér har stora och tunga frågor på sitt bord. Hon ansvarar för innehållet i jämställdhetsfrågorna och politiken – vilka sakfrågor som UN Women ska prioritera och vilken ståndpunkt som ska drivas – samt för programarbetet och civilsamhälleskontakter i de 80 länder där UN Women är på plats.

DRIVA PÅ OCH FÖLJA UPP

– Vi måste ligga före och driva på – men också se till att medlemsstaterna uppfyller det de redan lovat. När det gäller programarbetet handlar det om att ha rätt profil på de personer som jobbar i varje land, ha rätt frågor i fokus och att förstå det politiska läget, säger hon.

– Kontakten med kvinnorörelsen i varje land är mycket viktig. Det är ett faktum att utan kvinnorörelsen skulle det sällan bli några politiska beslut – så var det även i Sverige en gång i tiden.

Sveriges konsekventa linje kring kvinnors roll i fredsprocesser och feminism under tiden i säkerhetsrådet 2017-2018, bidrog till att flytta fram positionerna för kvinnors rättigheter i FN-sammanhang, menar Åsa Regnéér. I ett globalt perspektiv är det dock långt kvar till jämställdhet – och pandemin har ökat kvinnors utsatthet ytterligare.

– Å ena sidan såg vi hur kvinnor räddade livet på människor med sitt outtröttliga arbete i vård och omsorg, skolor, apotek etc. Men det var ett arbete som togs för givet och vi har inte sett att deras stora ansträngningar har belönats med bättre villkor eller högre lön. Andra kvinnor vars jobb försvann från en dag till en annan på grund av pandemin har stått utan försäkringar och andra skyddsnät.

Foto: UN Women

Åsa Regnéér arbetar på UN Women sedan 2018.

Åsa Regnéér är bekymrad över utvecklingen i världen och alla oroligheter som pågår.

– Kvinnor far så fruktansvärt illa i de här konflikterna och det är oerhört viktigt att vi fortsätter stötta dem. För har kvinnor kvar sina löner så blir barn mindre hungriga, byar blir mindre utsatta för terroristernas erbjudanden och hela samhällen håller ihop bättre, säger hon.

VIKTIGT MED STARKT STÖD

Mot bakgrund av världsläget är det viktigt med ett starkt stöd för FN, fortsätter hon.

– När folk omkring mig hört att jag fått pris som Årets FN-vän så är det många som påpekat hur viktigt det är med den här typen av uppmärksamhet kring FN – inte minst just nu när FN:s arbete verkligen behövs mer än någonsin.

– Jag vill tacka FN-förbundet och även alla som bor i Sverige. Att Sverige stödjer FN så konsekvent är viktigt både politiskt, psykologiskt och även ekonomiskt. FN har stora krav på sig och skulle inte kunna leva upp till dem om detta stöd inte fanns.

Tillsammans med andra FN-aktörer i Sverige är FN-förbundet en viktig orsak till det folkliga stödet för FN, framhåller hon:

– Att ni informerar, driver på och håller Sverige ansvarigt för överenskommelser som ingåtts spelar roll för FN:s möjligheter att arbeta i världen!

■ *AnnaLena Karlsson Andrews*

Foto: UNFCCC/Kieran Worth

Klimatförhandlingar in i det sista på plenargolvet. Till vänster ses COP-ordföranden Alok Sharma, i svart munskydd, diskutera med delegaterna.

”Resultatet långt ifrån tillräckligt, men vi har en riktning”

Klimatoppmötet COP26 sågs av många som världens sista chans att förhindra katastrofala klimatförändringar. Sveriges chefsförhandlare Mattias Frumerie tycker att utfallet blev bra samtidigt som mycket återstår att göra.

Det är en pigg chefsförhandlare som låter sig intervjuas av Världshorisont tre dagar efter att COP26 i Glasgow har avslutats. På frågan om hur han mår efter två intensiva veckor med klimatförhandlingar utbrister han att han mår bra, men han undrar hur världen mår. I efterdyningarna av klimatmötet har det diskuterats mycket kring de ändringar i slutdokumentet som Kina och Indien fick till under de allra sista timmarna. I stället för att ”fasa ut kolkraft utan teknik för koldioxidinfångning och ineffektiva fossila subventioner” står det nu ”fasa ner kolkraft utan teknik för koldioxidinfångning och fasa ut ineffektiva fossila subventioner.”

– Jag är fullt medveten om att de beslut som har tagits är långt ifrån tillräckliga för att vi ska kunna hålla oss under 1,5 grader och det hade varit mycket bättre att ha kvar den ursprungliga

skrivningen. Men jag håller med COP-ordföranden om att det var viktigt att vi fick till den här överenskommelsen och vi har i alla fall pekat ut en riktning om hur vi ska kunna komma dit, säger Mattias Frumerie.

ÖVERENS OM RIKTNING

COP26 var Mattias Frumeries tredje klimattoppmöte som Sveriges chefsförhandlare. Den skillnad han tycker sig ha sett i år jämfört med tidigare möten är att världen nu är överens om i vilken riktning den ska gå. Förut har det funnits ett motstånd mot den riktningen. Nu är det snarare hastigheten som är den största stötestenen.

– Vissa länder upplever att det är svårt att ställa om och att det är stora beslut som ska tas. Det är en stor omstrukturering av samhället och ekonomin som behöver göras, säger Mattias Frumerie.

Så vad kom då parterna överens om på COP26? Inför mötet var reglerna fortfarande oklara i främst tre delar av artikel sex i Parisavtalet. Där har man nu hittat lösningar.

– För det första var det frågan om vem som ska få tillgodoräkna sig utsläppsminskningar som görs i ett land men som finansieras av ett annat land. Där har vi nu nått en överenskommelse så att denna typ av utsläppsminskning inte bokförs två gånger. För det andra var det frågan om överföring av utsläppsminskningenheter från Kyotoprotokollet. Där landade vi i att länder får göra en överföring av dessa enheter, men att de begränsas i tid och volym. Det var en mer tilltalande och hanterbar kompromiss än att vi har ett system där dubbelräkning av utsläppsminskningar tillåts göra. Då hade vi behövt leva med det systemet. Den tredje frågan i artikel sex som vi kom överens om handlade om avgiften som kommer tas ut vid handel med utsläppsrätter, säger Mattias Frumerie.

TRANSPARENT REDOVISNING

En annan fråga som diskuterades var det transparensramverk som handlar om hur länderna ska redovisa sina utsläpp och sitt klimatarbete så att det blir möjligt att utvärdera det på ett transparent sätt.

– Från svensk och EU:s sida har vi velat ha ett enhetligt system där alla länder rapporterar på samma sätt, medan andra länder velat få göra undantag. Lösningen som vi landade i var att alla kommer att rapportera på samma sätt, men att rapporteringen inte syns hur som helst utan bara delas i vissa sammanhang, säger Mattias Frumerie.

Vidare beslutades att klimatplanerna liksom tidigare kommer att uppdateras vart femte år i enlighet med Parisavtalet. Parterna bjuds dock in till att uppdatera dem varje år eftersom det nu har inrättats en mekanism för att varje år utvärdera hur länderna ligger till i förhållande till sina långsiktiga mål och i relation till vad vetenskapen säger om hur utsläppen behöver minska.

När kommer de globala utsläppen av koldioxid att börja minska med de åtaganden som finns nu?

– Jag har inte sett några siffror på vad besluten från COP26 kommer att innebära i minskade utsläpp. Vi har bara sta-

tistik för hur det måste se ut och det är att utsläppen måste minska med minst 45 procent till 2030. Med de åtaganden som fanns innan mötet så kommer de att öka med 13 procent, säger Mattias Frumerie.

VIKTIG ROLL FÖR UNGA

Mattias Frumerie vill gärna lyfta fram de insatser som icke-statliga aktörer gör under klimatmötena.

– Våra ungdomsdelegater och ungdomsrörelsen i stort håller oss i delegationen på tårna. Sydsamhället, som är väldigt närvarande, mejlar olika förslag och redogör för sin bedömning av hur olika förhandlingstexter ligger i linje

Mattias Frumerie.

med ambitionsnivån. Det ger förhandlingarna ytterligare dynamik och jag skulle gärna se mer av det engagemanget

i förhandlingsrummen.

Under kommande klimatmöten kommer fokus ligga på genomförandet av Parisavtalet.

– En återkommande fråga kommer vara att stärka kapaciteten för att kunna förvalta Parisavtalet. Alla länder behöver genomföra det på ett så liknande sätt som möjligt och vi ser att utvecklingsländerna efterfrågar stöd så att de ska kunna utvärdera och uppskatta omfattningen av vilka behov som finns och rapportera på rätt sätt. Ett annat fokus är att etablera plattformar för erfarenhetsutbyte och samarbeten länder emellan.

■ Lisa Lievonen

Vårt klimat – det här är läget just nu

Halten av koldioxid i atmosfären är högre i dag än vad den varit på åtminstone två miljoner år. Samtidigt är den globala medeltemperaturen den högsta på flera århundraden till årtusenden och kommer att fortsätta öka till åtminstone mitten av 2000-talet. Anledningen är mänskliga aktiviteter som lett till ökade utsläpp av växthusgaser. Det har FN:s klimatpanel IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) slagit fast i sin rapport *Den vetenskapliga grunden* efter att ha granskat över 14 000 vetenskapliga artiklar.

Rapporten, som kom i augusti, radar upp flera exempel på hur mänskliga aktiviteter har förändrat jordens klimat och hur klimatet kan komma att utvecklas i framtiden. Exempelvis är hastigheten med vilken halten av koldioxid har stigit sedan 1970 den snabbaste under någon 50-årsperiod på åtminstone 2 000 år. Likaså har mängden nederbörd ökat globalt sedan 1950 och forskarna har kunnat se förändringar i nederbördsmönster. Man har kunnat konstatera att kraftig nederbörd har fallit allt oftare sedan 1950 och även att intensiteten har ökat.

Det står också klart att den mänskliga faktorn sedan 1990 är huvudorsaken till att glaciärer världen över har minskat i utsträckning. Havsnivån har stigit med 20 centimeter sedan 1901 och kommer att stiga ytterligare. Beroende på hur mycket världens regeringar lyckas begränsa utsläppen kan havsnivåhöjningen öka till mellan 28 och 100 centimeter till år 2100 jämfört med åren 1999–2014. IPCC konstaterar också att havsnivåhöjningar över 15 meter till år 2300 inte kan uteslutas om utsläppen av växthusgaser fortsätter att öka i hög takt.

Effekterna av det förändrade klimatet går nu att se på alla kontinenter och flera av förändringarna är oåterkalleliga. Förändringarna på klimatsystemet och ekosystemen kommer att bli större ju mer växthusgaser som släpps ut och ju högre den globala medeltemperaturen blir. Exakt hur olika ekosystem kommer att reagera är i nuläget svårbedömt. Hur stora utsläppen av koldioxid och metan från våtmarker och tinande permafrost kommer att bli är exempel på osäkerheter. Att förändringar i dessa ekosystem kommer att öka halten av dessa växthus-

Foto: Marcus Kaufman/Unsplash

Skogsbrand i USA.

gaser i atmosfären är dock helt klart.

Den vetenskapliga grunden är en delrapport i den kommande så kallade syntesrapporten som publiceras i sin helhet under senare delen av 2022. I början av 2022 publicerar IPCC även en rapport om sårbarheter, anpassningar till och konsekvenser av klimatförändringarna liksom en rapport om hur världen kan begränsa de pågående förändringarna. Även dessa kommer att ingå i syntesrapporten.

■ Lisa Lievonen

OM IPCC:S RAPPORT "DEN NATURVETENSKAPLIGA GRUNDEN"

- 234 experter och forskare har varit med och tagit fram rapporten som redogör för vad forskningen vet om klimatet just nu.
- 14 000 vetenskapliga artiklar ligger till grund för rapporten och dess författare har även gått igenom och tagit hänsyn till 79 007 kommentarer från andra experter, regeringar och forskare.
- Den slutgiltiga rapporten är på drygt 4 000 sidor och sammanfattningen för beslutsfattare är cirka 40 sidor.

Fokus på Afghanistan när Lunds FN-förening firade flickdagen

Minette Bergström (till vänster) och Stina Wisell från Lunds FN-förening leder manifestationen från Lunds domkyrka till Stortorget.

Flickor och kvinnor i Afghanistan var ämnet när Lunds FN-förening tillsammans med andra lokala aktörer uppmärksammade internationella flickdagen i oktober.

–Många förstår nog inte riktigt hur utsatta flickor och kvinnor har blivit efter talibanernas maktövertagande.

Det säger Minette Bergström, engagerad i Lunds FN-förening, om den manifestation och föreläsning som föreningen anordnade i sam-

band med internationella flickdagen den 11 oktober. Medarrangörer var studentföreningen Lupef och organisationen Kvinna till kvinna.

Bakgrunden till evenemangen är dels frågans aktualitet, dels personligt engagemang. Stina Wisell, som också är engagerad

i FN-föreningen, berättar om sin relation till konflikten i Afghanistan:

–Jag har haft vänner som har flytt från Afghanistan för att sedan få asylavslag och därmed tvingats lämna Sverige. Därför har jag länge varit mycket medveten om situationen i landet och har känt med de människor som har behövt lämna hela sina liv bakom sig för att försöka börja om från början i Sverige.

VIKTIGT ATT BLI SEDDA

Med på manifestationen var även Eos Cares, en lokal idrottsförening där många av medlemmarna har ursprung i Afghanistan.

–Det är extra viktigt att få de som har en nära relation till frågan att känna sig sedda. Det lyckades vi verkligen med och det var superfint att se, säger Minette.

Minette och Stina menar att det är viktigt att anordna den här typen av aktiviteter för att skapa diskussion som i längden kan leda till förändring. Även Minette vittnar om ett personligt engagemang, särskilt när det kommer till flickors och kvinnors rättigheter.

–Man själv vet vilka problem som finns här i Sverige. Jag kan bara föreställa mig hur illa det är på andra ställen. Det finns alltid mer att kämpa för och hjälpa till med, säger hon.

■ Isa Almäng

Alicia från Stockholm var med på COP26

ALICIA NILSSON sitter i styrelsen för Stockholms FN-förenings ungdomssektion och befann sig på plats i Glasgow under klimatförhandlingarna på COP26.

Varför var du på COP26?

Jag var där för att överlämna 130 000 underskrifter till mötets beslutsfattare. Målet med detta var att sätta press på dem att hålla en ambitiös dialog, att hålla löftet om klimatfinansiering och att fatta beslut som är i linje med 1,5-gradersmålet.

Du hade observatörsstatus under mötet men fick den indragen. Varför då?

Det var flera med mig som fick sin observatörsstatus indragen. Anledningen som uppgavs var coronapandemin som gjorde att arrangörerna tvingades begränsa antalet personer inne i byggnaden.

Vad fick det för konsekvenser för vad du kunde, och inte kunde, göra på mötet?

Jag blev exkluderad från att delta i olika nationella och internationella mötesplatser i den blå zonen där förhandlingarna skedde. Syftet där var att delge och ta del av viktiga perspektiv på hur klimatförändringarna drabbar unga redan idag. På grund av den indragna observatörsstatusen gick förhandlarna miste om mitt och fleras andras perspektiv på hur det ser ut vid klimatkrisens frontlinje. Mitt fokus blev istället att prata med olika aktörer i civilsamhället som mestadels fanns i den gröna zonen. Jag fick även uppdateringar av ungdomsdelegaterna i den svenska förhandlingsdelegationen.

Vad ser du som den främsta framgången respektive orosmomentet efter mötet?

Den främsta framgången är att världen nu kommit samman och börjat se klimatkrisen som en kris och att mötet inte blev uppskjutet igen på grund av pandemin. Det som oroar mig är att civilsamhället exkluderas från de forum där besluten tas och att beslutsfattarna inte

Alicia Nilsson på plats på klimatmötet COP26.

håller vad de lovar. Detta riskerar att leda till bristande tillit mellan folket och beslutsfattarna.

Hur kommer du att jobba vidare med klimatfrågan?

Tillsammans med ungdomssektionen i min hemförening kommer jag att jobba med att uppmärksamma vad som beslutades under COP26. Vi kommer också engagera oss i Stockholm+50 där arbetet och planeringen redan är i full gång.

■ Lisa Lievonen

FN-dagen firades över hela landet

Foto: Sina Lindqvist

FN-entusiaster i Tierp där årets FN-dagsfirande handlade om Dag Hammarskjöld.

Den 24 oktober var det FN-dagen och som vanligt uppmärksammades detta av FN-rörelsen på allehanda sätt över hela landet. Här är några exempel:

I Falun var temat fredskultur som säkerhetspolitiskt alternativ till militär säkerhet. **FALU FN-FÖRENING** medverkade på FN-dagen i ett möte tillsammans med representanter för Rädda barnen, Amnesty, Miljöpartiet, Fridays for future, Folket i Bild Västmanland Dalarna, Falu Fredskör, med flera.

Cia Bergh och Annica Ericson från FN-föreningen inledde med sång av bland andra den ryske poeten Visotskij. Ett filmklipp visades med norske fredspedagogen Ingeborg Breines som talade om begreppet fredskultur. Därefter följde diskussioner gruppvis. Hur ska vi kunna bidra till en dialog om hur vi uppnår ett fredligare samhälle som motkraft till den upprustning och militarisering som vi ser ske i Sverige och världen? Frågan om hur kärnvapen och klimatfrågorna kan sägas höra ihop togs upp men även hur vi ska arbeta vidare och samverka i arbetet kring fred och klimat. Ökad samverkan mellan freds- och miljörelser i Falun önskas, kanske genom att starta ett freds nätverk. Att engagera, samtala och utbilda ungdomar ses som centralt.

Foto: P-O Talander

Livliga diskussioner i Falun.

I **GÄVLE** uppmärksammades FN-dagen med bokbord och tipspromenad på Vasaskolan. Alla deltagare, lärare och elever, bjöds på fika av FN Vasa; Gävle FN-förenings ungdomssektion. I samband med en gudstjänst i Mariakyrkan informerade FN-föreningen om klimatmötet i Glasgow. Temat för predikan var samhällsansvar. Föreningen bjöd kyrkobesökarna på tårta och många swishade pengar till FN-förbundets projekt Flicka som tack.

Foto: Göteborgs FN-förening

Annelie Börjesson och Jan Eliasson.

För att uppmärksamma FN-dagen besökte **FN-FÖRENINGEN I GÖTEBORG** sex gymnasieskolor i staden under FN-veckan. Föreningen stod med bokbord och pratade om FN, FN-föreningen och vikten av att engagera sig. På en skola hölls också fem föreläsningar om FN och mänskliga rättigheter. Besöken blev uppskattade av elever, lärare och föreningens medlemmar.

Själva FN-dagen firades genom deltagande vid avtäckningen av en staty av FN-föreningens tidigare ordförande Ingrid Segerstedt Wiberg. "Där fick vi träffa och prata med en före detta medlem i föreningen, Jan Eliasson! Jan gav oss inspirerande råd om hur vi kan fortsätta vårt viktiga arbete," berättar Albin Oskarsson, ordförande.

I **KARLSTAD** firades FN-dagen på Värmlands museum med en i stort sett fullsatt hörsal. Sveriges tidigare utrikesminister Margot Wallström höll tal på temat mod och tålmod. Även Anders Daleskog från Karlstads FN-förening talade. Härlig musik av Alicia Almer och Torbjörn Strand inramade arrangementet där det också blev tillfälle att ställa frågor till Margot Wallström om kärnvapen och Israel/Palestina med mera. Firandet avslutades med fruktmingel och tillfälle att informera sig vid FN-föreningens informationsbord.

FN-FÖRENINGEN I KRISTIANSTAD arrangerade ett FN-dagsfirande på Åhusgår-

den i Åhus tillsammans med Lions, Scouterna, Svenska Kyrkan och Åhus Frikyrka. Representanter för FN-föreningen berättade om FN, FN-förbundet samt om föreningens verksamhet. Amanda Borneke, hållbarhetsstrateg på Sweco, inspirerade deltagarna att agera mer hållbart. Lovisa Hylén sjöng vackra låtar och information delgavs om Lions vattenprojekt i Tanzania, om Svenska Kyrkans internationella arbete Act samt om Åhus Frikyrkas solidaritetsarbete i Zambia. Kyrkan bjöd de omkring 30 deltagarna på fika och scouterna sålde vackra ljus. Ett fint FN-dagsfirande.

Foto: Kristianstads FN-förening

Amanda Borneke deltog i Åhus.

LERUM/PARTILLE FN-FÖRENING firade FN-dagen genom att visa en FN-utställning på två teman. Dels presenterades Agenda 2030 och dels påmindes om vikten av att Sverige ratificerar FN:s konvention om kärnvapenförbud. Utställningen visades på Lerums bibliotek och på Partille Kulturrum.

NACKA-VÄRMDÖ FN-FÖRENING arrangerade ett fint firande på FN-dagen. I Nacka kyrka hölls föredrag om demokrati av Lotta Amsén, pris delades ut till Mötesplats Stavsås och sång framfördes av Skeppsholmens Fredskör. Dagen avslutades med en fredskonserter i Gustavsbergs kyrka med Gustavsbergs vokalensemble och några ord om vikten av FN och globalt samarbete.

LANDET RUNT.

NORRTÄLJE FN-FÖRENING fick förra året skjuta på sitt 40-årsfirande på grund av pandemin vilket föreningen tog igen i år då en jubileumsfest arrangerades på FN-dagen i Folkets Hus i Norrtälje. Efter välkomsttal av ordförande Bosse Bergqvist blev det mingel med kaffe, tårta och bubbel. Festen fortsatte med musikunderhållning, en presentation om föreningens historia och föredrag om kärnvapen av Jens Petersson, senior rådgivare på FN-förbundet. Till jubileet hade en fin skrift om föreningen tagits fram vilken delades ut till alla deltagare. Det har varit ett härligt engagemang under 40 år!

NYKÖPINGS FN-FÖRENING firade FN-dagen tillsammans med Sveriges Veteranförbunds fredsbaskrar, som tidigare gjort fredsbevarande insatser i utlandet. Efter en gemensam högmässa i Alla Helgona Kyrka gavs information om FN:s verksamhet globalt och lokalt vid ett fullsatt kyrkkaffe i församlingshemmet. Den 22 oktober medverkade FN-föreningen även i en manifestation på Stora Torget i Nyköping tillsammans med nätverket Grön framtid och Omställningsgruppen med flera organisationer. Det bjöds på tal, sång och dans för att uppmärksamma klimathotet och behovet av att följa kommunens CO2-budget. Ungdomar från Framtidsgymnasiet medverkade med ett insamlingsprojekt till Musikhjälpen för att motverka barnarbete i andra länder.

Blå baskrar i Nyköping.

TIERPS FN-FÖRENING ägnade FN-dagen åt att uppmärksamma att det är 60 år sedan Dag Hammarskjöld dog på fredsuppdrag i Kongo. Mötet inleddes med en sats ur Beethovens nionde symfoni, som Dag Hammarskjöld lät uppföra den sista FN-dagen som han själv deltog i 1960. Därefter följde vi pojken som växte upp på Uppsala slott vidare till skolan, universitet och ämbetsmannakarriären, till det han tycks ha väntat och hoppats på, hans

AKTIVITETER I FN-RÖRELSEN

Foto: Claes Grunditz

Sara Axelsson med vänner underhöll med uppskattad sång när FN-dagen firades i Varbergs kyrka.

livs uppdrag, att få representera och verka för världssamfundet.

Dag Hammarskjölds vision är levande och fortsätter vara inspirerande. Föreningens ordförande Mats Bäckman reflekterade i sitt högtidstal kring vad man kan anta att Dag skulle säga om dagens värld. Tierps FN-förening bildades i början på sextioalet och en fråga som väcktes under mötet var om detta kan ha varit en reaktion på Dag Hammarskjölds öde. Att låta hans livsverk leva vidare vill föreningen bidra till.

TORSBY FN-FÖRENING arrangerade i samband med FN-dagen en FN-kväll på ortens bibliotek. Ett femtiotal åhörare var på plats och fick bland annat lyssna till Klas Bjurström från Svenska Afghanistankommittén som redogjorde för läget i Afghanistan, gav en historisk bakgrund till händelseutvecklingen och berättade om SAK:s mångåriga arbete i landet. Eftersom många Torsbybor har lärt känna ensamkommande flyktingar och familjer från Afghanistan, och hjälpt dem på olika sätt, fanns ett stort intresse för ämnet. I samband med kvällen startades lotteriförsäljning till förmån för Afghanistans flickor och kvinnor. Missionskyrkans kör spred glädje och entusiasm med sin sång. FN-föreningen bjöd på fika och besökarna hade möjlighet att se utställningen Agenda 2030. Det blev en mycket lyckad kväll.

UPPSALA FN-FÖRENING uppmärksammade FN-dagen genom att dela ut det sedvanliga lokala fredspriset till personer som verkar för mänskliga rättigheter. Årets pris gick till Åse Richard, forskare vid Uppsala universitet, för stort engagemang för allas rätt till bostad samt till Margareta Axell, ordförande i Rädda

Barnen i Uppsala, för integrationsfrämjande insatser. Föreningen anordnade även ett uppskattat webinarium med filmskaparna Masooma och Masood Ibrahim från Afghanistan samt dokumentärfilmaren Yasaman Sharifmanesh från Iran som bl a gjort den prisnominerade "Abolis resa" som visats på SVT.

Foto: Katriin Sehlén

Pristagare i Uppsala.

I **VARBERG** genomfördes på FN-dagen ett arrangemang i Varbergs kyrka på temat "Kan det bli fred i Afghanistan?". Inspirerande tal hölls av FN-förbundets ordförande Annelie Börjesson, och Engella Ameri, tidigare FN-anställd i Kabul. Gymnasisten Atefeh Nazarian delade egna starka berättelser från Afghanistan och Sara Axelsson med vänner underhöll med uppskattad sång.

Tidigare under dagen hölls en värdig invigning av en efterlängtd FN-minnessten med inramning av tal och musik. Minnesstenen blir en fin mötesplats som ligger i en park nära den plats där Fredskongressen hölls 1915.

ANNELIE BÖRJESSON
ORDFÖRANDE I SVENSKA FN-FÖRBUNDET:

Flickors rättigheter är mänskliga rättigheter!

Jag blir så upprörd! Jag blir arg, förbannad och ledsen över att flickor världen över diskrimineras på olika sätt, att de utsätts för övergrepp, att någon annan bestämmer över deras liv i mångt och mycket och att de inte får del av sina mänskliga rättigheter. Denna orättvisa är enorm och förekommer såväl öppet som bakom lyckta dörrar. Ibland visar den sig genom att någon med en glasskårva skär bort delar av en flickas underliv, ibland gifts hon bort mot sin vilja, ibland tvingas hon bli mamma, ibland får hon inte gå i skolan, ibland får hon höra allehanda nedvärderande och psykiskt nedbrytande ord, ibland får hon ingen möjlighet alls att leva det liv hon själv skulle vilja. Listan kan göras förkrossande lång.

Jag undrar ibland hur världen hade sett ut om vi inte hade FN. Hur hade situationen för dig som läser varit? För mig, och för min dotter – för världens flickor och kvinnor? Världssamfundet har sina tillkortakommanden, det står klart, men tänk vad mycket gott som åstadkommit i denna unika organisation. FN-samarbetet har under årens lopp bidragit till att mycket förändrats till det bättre. Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna från 1948, som för övrigt är världens mest översatta dokument, har gett oss en grund att stå på. Från denna har sedan nio kärnkonventioner tillkommit som på olika sätt stärker våra rättigheter. Bland de mest betydelsefulla dokumenten vi har att tillgå för att förbättra för världens flickor finner vi Kvinnokonventionen (1979) och Barnkonventionen (1989), vilka båda ratificerats av

de flesta av FN:s medlemsstater. Vi har också mål 5 om jämställdhet i Agenda 2030 som världens länder moraliskt ställt sig bakom. Både konventioner och olika typer av påtryckningar från FN, dess medlemsstater och civilsamhället har lett till att situationen blivit bättre för många.

Men sedan en tid har läget stagnerat. Coronapandemin kom därtill som en mycket ovälkommen och förödande gäst, vilken gjort livet än mer svårt för just flickor och kvinnor. I spåren av pandemin har fattigdom och utsatthet ökat och skolor har stängt ner vilket påverkat inte mindre än 1,6 miljarder barn och unga. Fattigdom och att inte längre få gå till skolan är parametrar som lett till att både barnåktenskap och könsstympning ökar. Med detta följer ofta våld i hemmet, tidiga och ofrivilliga graviditeter samt fysisk och psykisk ohälsa. Många är vi som följer den oroande utvecklingen i länder som Afghanistan och Etiopien, där flickor sedan länge är särskilt utsatta och sårbara.

De konventioner som arbetats fram i FN ska vi vara stolta över. Men för att verklig skillnad ska bli möjlig krävs också lagstiftning, ett fungerande rättsväsende och därtill det viktiga arbetet med förändring av traditioner och attityder. Här vill jag slå ett slag för det framgångsrika projektet Flicka som FN-förbundet driver tillsammans med FN:s befolkningsfond UNFPA. Läs gärna mer på fn.se/flicka, och ta chansen att hjälpa en liten tjej som själv inte kan göra något åt sin situation.

Nästa nummer

... av Världshorisont kommer ut den 3 mars och ska handla om det svenska biståndet.

Svenska skattebetalare gör en stor insats för utsatta människor genom Sveriges bistånd. Merparten av pengarna går till FN-organ och andra internationella organisationer, främst utvecklingsbanker och globala fonder. Trots att Sverige är ett litet land tillhör vi de största bidragsgivarna till FN-organen i absoluta tal vilket också bidrar till att ge oss stort inflytande i FN-sammanhang.

Under en följd av år sågs en långsam men stadig trend av minskande fattigdom och hunger i världen. Tyvärr har utvecklingen under senare år börjat gå åt fel håll. Denna negativa trend har kraftigt förstärkts av

Foto: UN Photo/Martine Perret

pandemin och vårt bistånd är nu viktigare än någonsin. Beställ gärna en extra bunt av Världshorisont och dela ut den till intresserade eller lägg en tidning i närmaste väntrum! Skicka din beställning till: vardshorisont@fn.se

FN-förbundet
UNA SWEDEN

4 miljoner flickor könsstympas.

Varje år. Världen över.

Hjälp oss stoppa detta.

Stöd FN:s arbete mot kvinnlig könsstympning.
Swisha en julgåva till 90 05 638, skriv FLICKA,
eller gå in på fn.se och ge bort en livsviktig gåva till jul.